

TEMA 11: L'ESQUEMA CORPORAL, EL PROCÉS DE LATERALITZACIÓ. DESENVOLUPAMENT DE LES CAPACITATS PERCEPTIU MOTORES

1. INTRODUCCIÓ
2. L'ESQUEMA CORPORAL
  - 2.1. DEFINICIÓ
  - 2.2. EVOLUCIÓ
3. LA LATERALITZACIÓ
  - 3.1. DEFINICIÓ
  - 3.2. CLASSIFICACIÓ
  - 3.3. EVOLUCIÓ
4. DESENVOLUPAMENT DE LES CAPACITATS PERCEPTIU MOTORES: L'ESQUEMA CORPORAL I LA LATERALITZACIÓ
  - 4.1. APLICACIÓ DIDÀCTICA DE L'ESQUEMA CORPORAL
  - 4.2. APLICACIÓ DIDÀCTICA DE LA LATERALITZACIÓ

1. INTRODUCCIÓ

L'esquema corporal i la lateralització formen part del que anomenem capacitats perceptiu-motrius. Les capacitats perceptiu-motrius, com el seu nom indica, són aquelles relacionades amb la percepció, com l'orientació espacial i la temporal. Tanmateix, tenen a veure amb la coordinació, com l'òculo-manual o l'òculo-pèdica.

Per Le Boulch, el seu desenvolupament va molt relacionat amb el desenvolupament evolutiu del nen. En l'etapa de Primària són les primeres capacitats a aprendre.

En aquest tema donarem les indicacions necessàries per al seu treball a Primària, concretament de l'esquema corporal i la lateralitat.

2. L'ESQUEMA CORPORAL

2.1. DEFINICIÓ

Segons Le Boulch, l'EC és "el coneixement del propi cos en repòs i en moviment". Per a Le Boulch un esquema corporal mas estructurat és un dèficit en la relació del subjecte amb el món extern, el qual es tradueix en el pla:

- a) De la percepció: dèficit en l'estructuració espai-temps.
- b) De la moticitat: incoordinació, maldestresa, mala postura.
- c) De la relació amb els demés: perturbacions afectives amb els altres.

A això cal afegir-hi dificultats en l'aprenentatge de la lectura. P.Ex: confusió de la dreta/esquerra (b/p, q/p) o a dalt/ a baix (n/u).

2.2. EVOLUCIÓ

Per a Teresa Lleixà, l'evolució de l'esquema corporal és lenta i irregular. Poden marcar-se unes etapes:

- De 0 – 2 anys: el nen delimita el seu cos de la resta d'objectes. El domini del propi cos creix de les zones més properes a l'extremitat. Es passa dels moviments reflexos a les primeres coordinacions.
- De 2 – 5 anys: és un aprenentatge global. La motricitat permet el coneixement del propi cos.
- De 5 a 7 anys: es passa de la globalitat a l'anàlisi i la diferenciació (intel·ligència analítica). P.Ex: el nen és capaç de discriminar diferents trajectòries de pilota, utilitza el cos per comunicar-se...
- De 7 a 12 anys: presa de consciència definitiva de l'esquema corporal i del seu control. Desenvolupament d'aprenentatges específics. P.Ex: el bot reglamentat, algunes nocions bàsiques de la tàctica de joc, etc).

3. LA LATERALITZACIÓ

3.1. DEFINICIÓ

Hi ha múltiples definicions de lateralitat, però totes coincideixen que és la preferència a utilitzar una part del cos sobre l'altre.

Això és degut a:

- . Causes genètiques.
- . Causes prenatales (posició de l'embrió).
- . Causes ambientals (cultura).

3.2. CLASSIFICACIÓ

Hi ha tres tipus:

- . Lateralitat integral: predomini d'un costat. És la més corrent i comuna.
- . Lateralitat creuada. P.Ex: Mà dreta/Peu esquerra o Mà esquerra/Peu dret
- . Ambidextrisme: no existeix molta diferència d'un domini d'un costat sobre l'altre.

3.3. EVOLUCIÓ

. Dels 0 – 3 anys: al principi és molt difícil que hi hagi un predomini, però cap als tres anys ja comença a haver-hi una petita diferència quantitativa i qualitativa.

. Dels 3 – 7 anys: clara dominància segmentària qualitativa i quantitativa. S'ha de fixar, Sobretot dels 4 als 5 anys és important que el nen prengui consciència.

Cal evitar les pressions socials que interfereixen en la fixació. P.Ex: no obligar mai a un nen a escriure sempre amb la dreta. Ni tampoc botar la pilota.

. Dels 8 – 12 anys: la lateralització està completament definida. Cap als 10-12 anys podem iniciar-nos en l'ambidextrisme.

5. DESENVOLUPAMENT DE LES CAPACITATS PERCEPTIU MOTORES: L'ESQUEMA CORPORAL I LA LATERALITZACIÓ

5.1. APLICACIÓ DIDÀCTICA DE L'ESQUEMA CORPORAL

És important que el nen prengui consciència de les diferents parts del cos i de les seves possibilitats de moviment. Per tant, com a mestres d'EF presentarem activitats d'E-A que permetin al nen localitzar parts del cos i anomenar-les, veure les característiques de les parts mitjançant la vivència directa, trobar les seves possibilitats de moviment, així com reforçarem la seva imatge corporal.

Propostes educatives:

- a) Dibuixar la silueta en un mural i escriure-hi les parts del cos i anomenar-les .
- b) Retallar i enganxar parts del cos i anomenar-les.
- c) Mitjançant el llenguatge del professor, que ha de saber donar *feed-back* per saber si l'alumne ha après.
- d) Cicuits d'habilitats en què el nen vivenciï diferents posicions del seu cos.
- e) Donar contrastos: lluny/aprop, fred/calent, tou/dur, gran/petit, etc.
- f) Situar-se en l'espai: dins/fóra, dalt/baix. P.Ex: el joc de mar/cel/terra.
- g) Pintar-se amb un color aquelles parts del cos que n'hi ha dues. Amb un altre color aquelles parts que n'hi ha una.
- h) Exercicis de respiració (inspiració, respiració i apnea) i relaxació.
- i) Després d'una sessió dibuixar-se a ell mateix.
- j) *Etc.*

5.2. APLICACIÓ DIDÀCTICA DE LA LATERALITZACIÓ

És important que el nen prengui consciència de quin és el seu segment dominant, sobretot dels 4 als 6 anys. Més endavant, ja buscarem activitats on l'objectiu sigui utilitzar el segment no dominant (10-12 anys).

Propostes educatives:

a) Test o full d'observació per localitzar el segment dominant. ´

És important que no hi hagi un model prefixat que el nen pugui imitar i serà sobre diferents parts del so (mans, peu, ull, orella dominant). P.Ex: escriure, xutar, llançar, menjar, mirar per un forat, etc.

b) Buscar o amagar un objecte amb l'ajuda d'un mapa (aula, gimnàs, pati, bosc, parc...)

c) Donant contrastos: davant/darrera, esquerra/dreta. P.Ex: El joc de "El Sr. Simon diu..."

d) A partir de diverses activitats motrius: desplaçaments, girs, salts, llançament...

e) Situar-se respecte un objecte.

f) Circuits amb obstacles.

g) *Etc.*